

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolája

**A gazdasági társaságok célja a XXI. században – a jogi szabályozás
lehetőségei a társadalmilag hasznos működés elősegítése érdekében**

PhD értekezés tézisei

Témavezetők:

Dr. habil Kecskés András PhD

Dr. Bujtár Zsolt PhD

Készítette:

Dr. Ferencz Barnabás

Pécs, 2022.

Tartalom

A témaválasztás indoka	2
A kutatási feladat rövid összefoglalója	3
A kutatás módszere	7
Eredmények és hasznosítási lehetőségei	8
Publikációs jegyzék.....	8

A témaválasztás indoka

A modern társasági forma megteremtette annak lehetőségét, hogy korábban nem látott mennyiségű tőkét összpontosítsanak egy kézben, amelyet azután egy-egy meghatározott célra fordítsanak.¹ Mindez köszönhető egyrészt a tagoktól való személyi vagyoni függetlenségnek (jogi személyiség egyik fontos eleme), valamint a korlátolt felelősségnek, amely a tagokat pajzsként védi a jogi következményektől.² Ennek folyamánya, hogy a nagyobb kockázatot – de egyben nagyobb haszonnal kecsegtető – ügyletek megvalósíthatóvá váltak, amelynek egyik következménye mindaz a fejlődés, amelyet az elmúlt 200-300 évben tapasztalhatunk. Ezt azonban nem csak társadalmilag hasznos célok elérésére lehet használni.

A társaság céljáról való gondolkodás olyan téma, amely különösen időszerűnek tekinthető. Az alapproblémát az okozza, hogy a kapitalizmus jelen formájának a működéséhez elengedhetetlen az állandó növekedés. Bár a klasszikus közgazdaságtan egyik alaptétele az erőforrások szűkössége, azonban a rendelkezésre álló természeti erőforrások végelessége viszonylag későn került a közgazdasági gondolkodás látószögébe.³ Ezt az elméleti holtteret jól példázza, hogy a természeti környezetünk fokozott pusztulása, a növekvő társadalmi egyenlőtlenségek, valamint a ciklikusan visszatérő gazdasági visszaesések, ellenére még mindig a végtelen növekedés jelenti a gazdaságról való gondolkodás alapját.⁴ E paradoxon feloldásának zálogát a fenntartható fejlődés jelenheti. Mindezt az ENSZ is elismerte, amikor 2000-ben kitűzte a Millennium Development Goals, vagyis a millenniumi fejlődési célokat, amelyet 2015-ben követett a Sustainable Development Goals (fenntartható fejlődési célok - SDG) elnevezésű program. Jól érzékelteti a helyzet súlyosságát, hogy a Millennium Development Goals nyolc célkitűzése⁵ mellé az SDG további 9 programpontot – összesen 17 célt – vett fel, amelyben 2030-ig jelentős előrelépésnek kellene történnie.

¹ DAVOUDI, Leonardo – MCKENNA, Christopher – OLEGARIO, Rowena: The Historical Role of the Corporation in Society. *Journal of the British Academy*, Vol. 6. No. 1 (2018) 17-47. old.

² LANDINI, Fabio – PAGANO, Ugo: The Evolution of the Corporate Species. In: Driver, Ciaran – Thompson Graeme (szerk.): *Corporate Governance in Contention*. Oxford: Oxford University Press, 2018. 152-175. old

³ BIDARD, Christian – ERREYERS, Guido: Exhaustible Resources and Classical Theory. *Economica*, Vol. 10, No. 3, (2020). 419-446.

⁴ BIDARD, Christian – ERREYERS, Guido: Exhaustible Resources and Classical Theory. *Economica*, Vol. 10, No. 3, (2020). 419-446. old. és TAHVONEN, Olli: Economic Sustainability and Scarcity of Natural Resources: A Brief Historical Overview. Washington: Resources for the Future, 2000. 15 old.

⁵ A 8 programpont a következők voltak: 1. az extrém szegénység felszámolása, 2. Általános alapfokú oktatás mindenkinek, 3. Nemek egyenlőségének elősegítése, a nők felemelése, 4. Gyermekhalálozások visszaszorítása, 5. Anyák egészségi állapotának javítása, 6. HIV/AIDS, malária és más betegségek elleni küzdelem, 7. Természeti fenntarthatóság biztosítása, 8. Globális partnerség kialakítása a fejlesztések terén

Ugyanakkor e célok eléréséhez nem elégségesek a kormányzatok és a lakosság erőfeszítései. A gazdasági élet szereplőinek, különösen pedig a nagyvállalatoknak is ki kell venni a részüket belőle. A Climate Accountability Institute által 2017-ben kiadott jelentése szerint az 1988 és 2015 között kibocsátott üvegházhatást okozó gázok 70,6%-ért 100 nagyvállalat felelős, amelyek között megtalálhatók állami és magánvállalatok egyaránt.⁶ De a történeti példák is bizonyítják, hogy a multi- és transznacionális vállalatok gazdasági erejükkel képesek voltak kormányzatok fölé kerekedni ha a saját érdekeik úgy kívánták.⁷ E megállapítások tükrében válik különösen jogossá az az elvárás, hogy e vállalatok az erejükkel ne éljenek vissza, és „jó polgárokként” viselkedjenek. A vállalatok részéről az utóbbi évtizedekben bár láthatunk jeleket arra nézve, hogy elismerik a működésükből származó problémákat. Például szolgál a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának gondolatisága (corporate social responsibility, CSR), amely keretében a vállalatok milliárdokat szánnak olyan programokra, amelyek segítségével többek között a saját tevékenységükből származó ártalmakat kívánják csökkenteni.

A kutatási feladat rövid összefoglalója

A kutatás egyik kulcskérdése volt, hogy vajon a társasági forma jellegzetességei szükségszerűen magában hordozza-e azt, hogy visszaéljenek vele? Ezzel egyidejűleg felmerül a kérdés, hogy vajon a társasági jog reformja jelentheti-e a kulcsot ahhoz, hogy a vállalati visszaéléseket megelőzzék és a társaságok működését a fenntartható, kiszámítható és a teljes társadalom számára hasznos útra tereljék?

E kérdések megválaszolására a következő feladatok elvégzésére volt szükség:

Áttekinteni társaság céljáról szóló vitákat. A társaság célját kereső viták az angolszász jogtudomány sajátosságának tekinthetők. Edward Rock alapján megállapítható, hogy alapvetően négy különböző kérdést takar:

- Az első terület a jogtudományé, ahol a viták célja annak kiderítése, hogy egyrészt a társaság a tevékenységi köreinek művelése közben mennyiben dönthetnek szabadon a

⁶ GRIFFIN, Paul: The Carbon Majors Database – CDP Carbon Majors Report 2017.

<https://b8f65cb373b1b7b15feb-c70d8ead6ced550b4d987d7c03fcd1d.ssl.cf3.rackcdn.com/cms/reports/documents/000/002/327/original/Carbon-Majors-Report-2017.pdf?1499691240> (2022. január 3.)

⁷ A Brit Kelet-Indiai társaság kifejezetten államnak volt tekinthető az államban. Bár társasági formában működött, azonban a gyarmatokon szinte államként viselkedett. DARI-MATTIACI, Guiseppe – GELDERBLOM, Oscar – JONKER, Joost – PEROTTI, Enrico C.: The Emergence of the Corporate Form. The Journal of Law, Economics, and Organization, Vol. 33, No. 2, (2017), 193-236. old. <https://doi.org/10.1093/jleo/ewx002>

vezető tisztségviselők, másrészt pedig terhelhetik a vezető tisztségviselőket külön kötelezettségek az irányítási jogköreik gyakorlása során a társaságon kívül lévő személyekkel szemben?

- A második terület gazdaságtudományok területét érinti, e viták célja alapvetően a társaság helyes modelljének a megtalálása, amely a legjobban képes leírni gazdasági szempontból egy cég működését. Ennek haszna megmutatkozhat az alternatív vállalatirányítási rendszerek összehasonlító tanulmányozására, valamint segít a működésben történt változtatások hatásainak a modellezésében.
- A harmadik terület a vállalatvezetési stratégia területe. E viták alapvetően arról szólnak, hogyan lehet olyan vállalatot építeni, amelyek hosszú távon és fenntartható módon teremtek értéket. Rock megállapítása szerint e területen a legfőbb kérdés a különböző érdekelt felek tevékenységét összehangolása oly módon, „hogy a végeredmény egy olyan nagyszerű cég legyen, amely nagyszerű termékeket és szolgáltatásokat nyújt.”⁸
- Végezetül a társaságok célját övező viták negyedik területét mindazon politikai viták képezik, amelyek – különösen a nagyméretű – vállalatok társadalmi szerepvállalását övezik, és olyan kérdésekre kíván választ adni, mint például mennyire tekinthető legitimnek és fenntarthatónak a jelenlegi gazdasági berendezkedés.⁹

E négy területen belül a kutatás elsősorban a jogtudományi, illetve annak határterületeit érintő kérdésekre összpontosított. Megállapítható, hogy e kérdések alapvetően a társadalmi felelősségvállalás, illetve a menedzsment elszámoltathatóságának az érdekében tekinthetők fontosnak. E viták számos esetben hoztak magukkal új jogintézményeket a társasági jogba, mint például az érintetti érdekeket védő úgynevezett constituency statuteok, vagy a társaság célját védő rendelkezések.

Bemutatni a társasági forma fejlődését és alapvető jogi jellegzetességeit és a társaságirányításra ható tényezőket. A történeti tényezők feltárása ugyanis segítséget nyújthat a társasági forma gazdasági és társadalmi funkcióinak a megértéséhez. Ez különösen annak fényében tekinthető fontosnak, hogy az üzleti élet erőteljes amerikanizálódása miatt egyre nagyobb teret nyert a társaságok szerződéselméleti megközelítése, valamint ezen túlmenően a részvényesi érdekek kizárólagosságának a hangsúlyozása. Azonban a szakirodalmi források alapján megállapítható, hogy a társaságok számos esetben az állami feladatokat vették át, illetve

⁸ ROCK, Edward B.: For Whom Is the Corporation Managed in 2020? The Debate over Corporate Purpose. The Business Lawyer Vol 76. No. 2. (2021) 369. old.

⁹ ROCK, Edward B.: For Whom Is the Corporation Managed in 2020? The Debate over Corporate Purpose. The Business Lawyer Vol 76. No. 2. (2021) 369. old.

más, a közösség számára hasznos cél érdekében jöttek létre, emiatt joggal merülhet fel a kérdés annak a megközelítésnek a helyességéről, amely a társaságokat kizárólag a magánérdek megtestesülésére kívánja redukálni.

Ismertetni a fenntarthatósági gondolkört a társaságok társadalmilag hasznos működésének kontextusában. A fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés egy nagyon tág, sok területet átfogó témakör, emiatt kizárólag a leglényegesebb pontokra lehet hagyatkozni. A leglényegesebb megállapításnak a feldolgozott szakirodalom alapján az tekinthető, miszerint a fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés valójában kompromisszumok rendszere, mivel figyelembe kell venni a különböző természeti és társadalmi erőforrások végeességét. A fenntarthatóság a társaságok működése tekintetében azt jelenti, hogy a bolygónk által meghatározott kereteket figyelembe veszik a működésük során.

Bemutatni az állami beavatkozás jogi eszközeit a társaságok működésébe a közjó érdekében. A jogalkotó hamar érzékelte a társasági formában rejlő veszélyeket a társadalmi rend szempontjából. Ennek eredményeként a társasági jogban számos olyan intézmény alakult ki, amelyek az állami, később a társadalmi érdekeket kívánták érvényre juttatni a magántársaságok működése során. Egyik legrégebbi megoldásnak tekinthető a társaságalapítás állami engedélyhez kötése, amely azonban a 19. század végére meghaladottá vált, mivel azt felváltotta a bejegyzési rendszer. Ezt követi időrendben a korlátozott jogképesség (ultra vires), amely azt jelenti, hogy a magántársaságok jogképességét kizárólag a társasági szerződéseikben meghatározott célok kifejtése érdekében ismerik el. A gyakorlati alkalmazása azonban számos visszásságot eredményezett, hiszen az ultra vires szabályok adott esetben kibúvót jelenthettek a társaság számára a kötelezettségeinek teljesítése alól, emiatt e szabályok visszaszorultak. Az 1980-as években lezajlott amerikai vállalatfelvásárlási lázra adott reakciónak tekinthetők az úgynevezett „constituency statuteok” megjelenése, amely a részvényesi érdekek mellett a más érintettek (munkavállalók, stb.) érdekeinek a figyelembevételét, vagy csupán annak lehetőségét írták elő a vállalat vezetése számára. Ezzel egy időben az európai kontinensen lezajló privatizációs hullám hozadékként megjelent az aranyrészvény intézményrendszere, amely az állam számára továbbra is beleszólási lehetőséget kívánt biztosítani a tőzsdei és tőzsdén kívüli magántársaságok működésébe. Ezeknek az eszközöknek a hatékonyságát azonban meg lehet kérdőjelezni.

Bemutatni a felelős társaságirányítás és a corporate social responsibility (CSR) és az ESG befektetők jelenségkörét. A jog eszközei mellett a piaci és „hibrid” azaz félig jogi és félig piaci eszközök is kialakultak a társaságok társadalmilag elvárható működésének biztosítása

érdekében. Azonban látható, hogy a felelős társaságirányítás szellemiségét alapvetően meghatározzák az úgynevezett „ügynökségelméleti” megközelítések, vagyis e szabályok tekintetében a hangsúly a részvényesek és a menedzsment között megtalálható érdekellentét feloldásán található meg. Az érintetteket figyelembe vevő megközelítések emiatt viszonylag nehezen illeszthetők be, annak ellenére, hogy felelős társaságirányítási szabályrendszer kidolgozó szervek az elmúlt évtizedben egyre erősebben hangsúlyozzák az érintetti érdekek fontosságát. Tovább nehezíti a tisztánlátásunkat, hogy a felelős társaságirányítás és a vállalatok társadalmi felelősségvállalása közötti határvonalak egyre jobban elmosódnak. Mindez magában hordozza a veszélyét annak, hogy a szabályok betartása nehezebbé válik, és a menedzsment az önös érdekeit követheti.

Bemutatni a cél-vezérelt társasági működést. A cél-vezérelt működés alapját a társaság által világosan megfogalmazott, állandósult, társadalmilag és a környezet számára hasznos cél képezi. A cél-vezérelt működés azért jelenthet megoldást a problémákra, mivel az instrumentalista megközelítésekkel szemben (pl.: enlightened shareholder value – ESV, „felvilágosult részvényesi érdekalapú megközelítés”) a társadalmi hasznosságra nem a profitszerzés eszközére tekint, hanem internalizálja azt a társaság működésében. A CSR tevékenységek ugyanis a társaság profitabilitására csak egy meghatározott pontig vannak pozitív hatással, emiatt az instrumentalista megközelítések szerint azon túlmenően nem lenne szabad figyelembe venni a döntések társadalmi hasznosságát. A másik előnye a cél-vezérelt megközelítésnek, hogy a „részvényesek kontra érintettek” örökzöld vitára választ adhat, mégpedig úgy, hogy a társaság által kitűzött cél segítségével saját maga dönti el, hogy az érintettek közül kiknek az érdekeit veszi figyelembe hangsúlyosan.

Feltérképezni a magyar társaságirányítási gyakorlatot annak szempontjából, hogy mekkora igény lehet a társadalmilag hasznos működés megvalósítására. Felmerül a kérdés, hogy ma Magyarországon hogyan magyarázzuk a társaságok lényegét, mennyiben illeszkednek e magyarázatok a nemzetközi fősodorba? Vajon a tagi érdekek elsőbbsége tekinthető-e a társasági jog fő parancsának ma Magyarországon? Elmondható, hogy a jogszabályi rendelkezések alapján a társasági jogunk a társaság érdekét emelik ki. A gyakorlat azonban inkább úgy értelmezi ezeket a normákat, miszerint a tagok összességének az érdekében kell működni. Mindezek visszaköszönnek például a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) Felelős társaságirányítási ajánlásaiban is, amelyek a klasszikus felelős társaságirányítási kódexek jellegzetességeit hordozza magán. Elmondható, hogy a felelős társaságirányításra vonatkozó szabályanyag a BÉT-re bevezetett társaságok esetében igen nagy arányban került alkalmazásra.

A CSR gyakorlatok tekintetében viszont erőteljes lemaradás látható, mindez magyarázható anyagi és szemléletbeli okokkal.

Modellezni a cél-vezérelt működés jogszabályi környezetét a magyar szabályok alapján. A magyar társasági jog diszpozitivitásában jelentős lehetőségek rejlenek a cél-vezérelt társasági működés megvalósítása érdekében. A diszpozitivitás magában hordozza annak lehetőségét, hogy a társaságok a saját szervezeti és működési keretüket szabadon határozzák meg. Emiatt számos, a cél-vezérelt társasági működést elősegítő rendelkezés (pl.: a say-on-purpose szavazás intézménye) elhelyezhető a társaság létesítő okiratában. Ennek ellenére hasznos lehetne bizonyos rendelkezéseknek a Ptk-ban és más társasági jogi jogszabályokban való elhelyezése, ami segítheti e megoldások szélesebb körű elterjedését.

A kutatás módszere

A disszertáció kiindulópontját nagy mértékben befolyásolta Colin Mayer „Prosperity”¹⁰ és Alex Edmans „Grow the Pie”¹¹ című munkái, amelyek reális alternatívát mutatnak a szokásos „shareholder” kontra „stakeholder” érdekeinek elsőbbsége vitához képest. Az alapproblémát ugyanis azt jelenti, hogy klasszikus megközelítések alapvetően zéróösszegű játszmaként tekintenek a társaságirányítási problémákra, amelyben szükségszerű, hogy legyenek nyertesek és vesztesek egyaránt.¹² A cél-vezérelt működés viszont magában hordozhatja annak lehetőségét, hogy a részvényesi érdekek az érintetti érdekekkel összhangba kerüljenek. A cél-vezérelt működés ugyanis nem tagadja meg a profitábilis működés szükségszerűségét, de ezzel egyidejűleg hatékonyabbá teszi az érintettek számára az értékteremtést, mivel a cél mindig is a társaság fő kompetenciájára koncentrál.

A gazdaság jogi szabályozásáról alkotott elgondolások helyességét azonban kizárólag a szabályozás alanyainak, vagyis a gazdasági szereplők viselkedésének a vizsgálatával lehetséges visszaellenőrizni, emiatt a gazdaság- és menedzsmenttudományok eredményeit is segítségül kell hívni, tekintve a téma interdiszciplináris jellege miatt.¹³ Mivel a feldolgozandó kérdéskör számos jogrendszer társasági jogát érinti, emiatt az összehasonlító módszert is alkalmazni kell.

¹⁰ MAYER, Colin: Prosperity. Oxford: Oxford University Press, 2018. 277 old.

¹¹ EDMANS, Alex: Grow the Pie: How Great Companies Deliver both Purpose and Profit. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 380 old.

¹² EDMANS, Alex: Grow the Pie: How Great Companies Deliver both Purpose and Profit. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 3. old.

¹³ Lásd: FERENCZ Barnabás: Interdiszciplinaritás a kereskedelmi jogban. Jura 22. évf. 2. szám (2016)

Az összehasonlítás funkcionálisan egymásnak megfeleltethető jogintézményeket érint, ennek felderítéséhez azonban elengedhetetlen a történeti megközelítés.

Eredmények és hasznosítási lehetőségei

A fenntartható társaságra (sustainable company) vonatkozó követelményeknek leginkább a „cél-vezérelt” (purpose driven) társaság felel meg, mert a társadalmilag helyes működés szempontjait a menedzsment döntéshozatalába szervesen beemeli. Ehhez azonban meg kell haladni a jelenleg domináns narratívát a társaság céljáról, amely le kívánja szűkíteni a társaságokat a rövid távú részvényesi akaratot kiszolgáló szerződési eszközre. A magyar társasági jog a diszpozitivitásban rejlő rugalmassága csak akkor nyújthat alkalmas környezetet a társadalmilag hasznos, a fenntarthatóság szempontjainak leginkább megfelelő cél-vezérelt működéshez, ha további kiegészítő szabályok kerülnek megalkotásra a szűkebb és tágabb értelemben vett társasági jogi területeken. A magyar társasági jog jelen formájában tehát alkalmas alapokat nyújthat a cél-vezérelt működéshez, mivel jogszabály nem írja elő a tagi érdekek elsőbbségét, illetve kizárólagosságát, de a további részletszabályok hiányában azonban a cél-vezérelt működés ellen ható akadályok merülhetnek fel. Kisfaludi András szerint a jó társasági jog tipizált megoldásokat nyújt a szerződő felek részére, ugyanakkor kellően rugalmas is.¹⁴ A disszertáció arra kíván rávilágítani, hogy ha a magyar társasági jog tipizált megoldásai közé beemelünk néhány, a cél-vezérelt működést elősegítő rendelkezést, akkor a társadalmi hasznosság szempontjai integránsabban megjelenhetnek majd a társaságok működésében, ezzel pedig közelebb juthatunk a fenntarthatósági célok eléréséhez.

Publikációs jegyzék

1. Ferencz, Barnabás: The Tide is Turning – The Change from Shareholder Approach to Stakeholder Approach in Light of The Business Roundtable’s 2019 Statement on the ‘Purpose of a Corporation’ *Economics & Working Capital*, 2021:1-2, pp. 57-62. , 6 p. (2021)
2. Szilovics Csaba (szerk.) – Bujtár Zsolt (szerk.) – Ferencz Barnabás (szerk.) – Szívós Alexander Roland (szerk.) – Breszkovics Botond (szerk.) – Gáspár Zsolt (szerk.): *Gazdasági kihívások a XXI. században: Konferenciakötet Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Pénzügyi Jogi és Gazdasági Jogi Tanszék* (2021) , 104 p. ISBN: 9789634296270

¹⁴ KISFALUDI András: a társasági jog helye a jogrendszerben. In: Polgári jogi kodifikáció II. évfolyam 2. szám. 43. old.

3. Ferencz, Barnabás: Corporate Purpose – An Alternative for Better Governance. In: Szilovics Csaba; Bujtár, Zsolt; Ferencz, Barnabás; Breszkovics, Botond; Szívós, Alexander Roland (szerk.) *Gazdaság és pénzügyek A 21. Században II.* – Konferenciakötet (Business And Economy In The 21st Century II. – Conference Proceedings). Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (2020) 207 p. pp. 27-38., 12 p.
4. Szilovics Csaba (szerk.) – Bujtár Zsolt (szerk.) – Ferencz, Barnabás (szerk.) – Breszkovics, Botond (szerk.) – Szívós, Alexander Roland (szerk.): *Gazdaság és Pénzügyek A 21. Században II. - Konferenciakötet (Business And Economy In The 21st Century II. – Conference Proceedings)*. Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (2020), 207 p. ISBN: 9789634295938
5. Bold, Urnaa – Ferencz, Barnabás – Kecskés, András: Limiting 'limited liability' *Economics & Working Capital* 4:3-4, pp. 29-35., 7 p. (2019)
6. András, Kecskés – Barnabás, Ferencz: International Commercial Arbitration and the ISDS procedures. *JURA* 24:1, pp. 280-288., 9 p. (2018)
7. Ferencz Barnabás: "Ami nincs, azt nem lehet?": A társaság bejegyzése előtt kötött szerződésekre vonatkozó szabályozások fejlődése. *Polgári Szemle: Gazdasági és Társadalmi Folyóirat*. 14:4-6, pp. 290-299., 10 p. (2018)
8. Ferencz Barnabás: A fogyasztói szerződések szabályai. In: Kecskés, András; Ferencz, Barnabás (szerk.) *Üzleti jog II. Üzleti szerződések, Iparjogvédelem, Tőkepiaci jog, Fogyasztóvédelem, Versenyjog, Reklámjog* Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2018) 257 p. pp. 193-207., 15 p.
9. Ferencz, Barnabás: Az aranyrészvények magyarországi aspektusai. *Controller Info*, 2018: Különszám, pp. 6-9., 4 p. (2018)
10. Ferencz Barnabás: Az aranyrészvényekről magyar és európai nézőpontból. In: Benke, József – Fabó, Tibor (szerk.) *A puro pura defluit aqua. Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére*. Pécs, Magyarország: PTE ÁJK (2018) 255 p. pp. 121-130., 10 p.
11. Ferencz Barnabás: Egyoldalúan visszavonható-e az Európai Unióból való kilépésre vonatkozó szándéknyilatkozat? A C-621/18 Wightman és társai ügy ítélete. *Európai Jog: Az Európai Jogakadémia Folyóirata*. 19:1, pp. 38-40., 3 p. (2018)
12. Kecskés András – Ferencz Barnabás: A kereskedelmi választottbíráskodás szerepe a fejlett országok jogrendszereiben. In: Kecskés László – Tilk Péter (szerk.): A

- választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési eljárások jogi szabályozásának alapjai. Pécs, Magyarország: PTE ÁJK (2018). 289 p. pp. 155-166., 12 p.
13. Kecskés András – Ferencz Barnabás: A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás és az ISDS eljárások. Európai Jog: Az Európai Jogakadémia Folyóirata. 18:2, pp. 13-19., 8 p. (2018)
 14. Kecskés András – Ferencz, Barnabás (szerk.): Üzleti jog II. Üzleti szerződések, Iparjogvédelem, Tőkepiaci jog, Fogyasztóvédelem, Versenyjog, Reklámjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2018), 257 p. ISBN: 9786155554131
 15. Bánfai Edina – Bujtár Zsolt – Ferencz Barnabás: Lehetőségek és veszélyek az offshore-jelenségben. Polgári Szemle: Gazdasági és Társadalmi Folyóirat. 13:1-3, pp. 321-335., 15 p. (2017)
 16. Ferencz Barnabás: A Volkswagen dieselgate botrány. Controller Info. 5:3 pp. 12-17., 6 p. (2017)
 17. Ferencz Barnabás – Szalay Gábor: Céggjog. In: Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és céggjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2017) 320 p. pp. 240-320., 81 p.
 18. Ferencz Barnabás: Nem mind arany, ami fénylik? Az aranyrészvények helyzete a magyar társasági jogban. JURA 23:1 pp. 51-57., 7 p. (2017)
 19. Kecskés András – Ferencz Barnabás: A francia és a német társaságirányítás történeti és jogi tényezői. Polgári Szemle: Gazdasági és Társadalmi Folyóirat. 13: 4-6, pp. 202-218., 17 p. (2017)
 20. Kecskés András – Ferencz Barnabás – Bujtár Zsolt: A határidős árutőzsdei ügyletek működése és jelentősége – árutőzsdei ügyletek a magyar agrárgazdaságban. JURA 23: 2, pp. 331-341., 11 p. (2017)
 21. Kecskés András – Halász Vendel – Ferencz Barnabás: Egyes gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok. In: Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és céggjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2017) 320 p. pp. 89-239., 151 p.
 22. Kecskés András – Ferencz Barnabás: Szirénhangok a Rajnán. Iustum Aequum Salutare, 13: 1 pp. 107-125., 19 p. (2017)
 23. Kecskés András – Ferencz Barnabás – Bujtár Zsolt – Halász Vendel: Társasági jog : általános rész. In: Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és céggjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2017) 320 p. pp. 17-88., 72 p.

24. Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és cégjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2017) 320 p.
25. Ferencz Barnabás: Az európai integrációs folyamat hatásai a magyar társasági jogi szabályozásra. In: Tilk Péter (szerk.) Az uniós jog és a magyar jogrendszer viszonya. Pécs, Magyarország: PTE Állam- és Jogtudományi Kar (2016) 534 p. pp. 315-331., 17 p.
26. Ferencz Barnabás – Szalay Gábor: Cégjog. In: Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és cégjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2016) 320 p. pp. 240-320., 81 p.
27. Ferencz Barnabás: Horpadások a karosszérián – felelős társaságirányítási kérdések az elmúlt időszak autóiipari botrányainak tükrében. Debreceni Jogi Műhely 13:1-2, online (2016)
28. Ferencz Barnabás: Interdiszciplinaritás a kereskedelmi jogban – A jog és a közgazdaságtan összefüggései. JURA 22: 2, pp. 248-253., 6 p. (2016)
29. Ferencz Barnabás: Megmértettél és a környezetre károsnak találtattál - a Volkswagen-botrány egyes jogi kérdései JURA 22 : 1 pp. 194-201. , 8 p. (2016)
30. Kecskés András – Ferencz Barnabás – Bujtár Zsolt – Halász Vendel: Társasági jog : általános rész. In: Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és cégjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2016) 320 p. pp. 17-88., 72 p.
31. Kecskés András – Ferencz Barnabás (szerk.): Üzleti jog 1. Társasági jog és cégjog. Budapest, Magyarország: Menedzser Praxis Kiadó (2016), 320 p. ISBN: 9786155554094
32. Ferencz Barnabás: Az új Polgári perrendtartás: a közérdekű keresetindítás kérdései Európai Jog: Az Európai Jogakadémia Folyóirata, 15: 5, pp. 37-38., 2 p. (2015)
33. Ferencz Barnabás: Felelős társaságirányítási felvetések a General Motors gyújtáskapcsoló-botrány tükrében. JURA 21: 2, pp. 170-174., 5 p. (2015)